

Egy Magyar Katona Naplója

Az Első

Világháború Olasz Frontjáról

Vojacsek (Völgyesi) Pál 1914-ben bevonulása előtt

BEVEZETÉS

Ifj. Szokolik Sándor, Vojacsek (Völgyesi) Pál unokájának jegyzetei:

A Napló írójáról

Vojacsek (Völgyesi) Pál, a 23 éves magyar katona 1914-ben az olasz fronton harcolt és megsebesülése után kezdte írni naplóját. Bevonulása idején nős volt két leánygyermekkel. A Vojacsek nevet az 1930-as években magyarosította Völgyesi-re mert enélkül nem vették volna fel a legfiatalabb lányát a tanító képző intézetbe. Pál Navratil Ilonát vette feleségül és négy lányuk született: Oliva, Eszter, Paula és Anna. Kesztlöc lakossága tisztelte a tehetséges Völgyesit, aki földműveléssel és méhészettel foglalkozott. Mivelhogy a falu egyik legtehetősebb gazdálkodója volt, „kulák“-nak bélyegzte a kommunista párt a második világháború után. Ez arra kényszerítette, hogy 1948-ban kivándoroljon Csehszlovákiába. Ott Búacson telepedett le. 1977-ben halt meg.

A Napló története

A napló váratlanul jelent meg 2014 szeptemberében, megírásának századik évfordulóján. Eredetileg a napló Árendás Vendelné (Völgyesi Anna) tulajdonában volt. Az ő halála után Veres Jánosné (Árendás Csillag) kezébe került és ő átadta Kovács Jánosnének (Szokolik Magdolnának), aki pedig átadta nekem, Szokolik Sándornak! A napló a kesztölci szlovák nyelven, nagyapám anyanyelvén íródott, mely nyelvet én is jól beszéltem gyerekkoromban, de nagy részét elfelejtettem az 57 évi ausztrál tartózkodásom alatt. Mivel a naplót ceruzával írta nagyapám, az utóbbi 100 év alatt sok része elmaszatalódott, ezért nagyon nehezen lehetett elolvasni. Én megkértem Macek Tatjánát, harmadik unokatestvéremet Szlovákiában, hogy fordítsa le a naplót magyarra, ami heteket vett igénybe. Ezután én lefordítottam a szöveget angolra, hogy az ausztrál családom is el tudja olvasni. Ez a példány csak a szlovák és magyar szöveget tartalmazza. A napló mindegyik oldalának szövege először szlovákul, kiemelt dőlt betűkkel, majd közvetlenül alatta magyarul jelenik meg.

A Vojácsk család: Eszter, Trepilek Róza, Pál édesanyja, Paula, Pál, Pál felesége Ilona és Oliva.

A NALPÓ TARTALMA

Vojacsek Pál Katonai Adatai

A napló könyvborítójának belső oldalán található nagyapa következő személyi adatai:

Vojacsek Pál, Imp. Regiment 26, 15 Kompani na bojiste 19 oktobra. Narodeni 1891 maju 25, v Kesztlöce, Esztergom Megye, Magyarország.

Vojacsek Pál, Imp. Regiment 26, 15 Század, bevonulás október 19-en. Született 1891 május 25-én Kesztlöcön, Esztergom Megye, Magyarország.

SEBESÜLÉS, KEZELÉS ÉS GYÓGYULÁS

1. oldal

Den poranena. Je rano ked sem sa zebudiv mislim sebe či mi bude poprate tento den prežit. Zdvihnem hlavu otvorím oči je tma. Mislim sebe prečo nemôžem spatt. Šak ležim namakem na snahu. Nohi nemosim natahnutt. Zima ta tuha zima mi jih stahla až mi žili pukáli. Krč ma tahálo na celem tele ach bolest velka bolest ma držala.

Megsebesülésem napja. Reggel van, amikor felébredtem, azon gondolkodtam, vajon megadatik - e nekem, hogy túléljem ezt a napot. Felemelem a fejem, kinyitom a szemem. Sötét van. Az jár az eszemben, hogy miért nem tudok aludni, hiszen a puha havon fekszem. Lábammat nem kell kinyújtani mert az erős hidegtől úgy megfeszültek, hogy szinte az erek is megpattantak rajtuk. Egész testem görcsben volt, fájdalom, nagy fájdalom tartott fogva.

2. oldal

Probujem stat na nohi, a nemôžem lebo sem prezabli až do kosti. Bože jako stanem jako sa rozejdem. Kamarad spi tuho spi hádam je doma medzi svojíma milima, luto mi ho je zobudit, ale mosim ho zobudit lebo zahinem. Natáhnem ruku chitim ho, potrasem scelej sili, ale on len spi velmo sladko spi.

Próbálok lábra állni de nem tudok mert egész csontig fagytak. Istenem, hogyan fogok felállni, hogyan fogok elindulni. Bajtársam alszik, mélyen alszik. Gondolom, otthon van a szerettei között. Sajnálom felébreszteni, de fel kell ébresztenem, máskülönben itt pusztulok el. Kinyújtom a kezem, megfogom, teljes erőből megrázom, de ő csak alszik, nagyon édesen alszik.

3. oldal

Ešče raz ho mocne potrasem, zebudiv sa aj velmi nahnevav hovoriv prečo mi nedaš pokoja. Hovorím kamarad pomôž mi postav ma nanohi. Kamarad mi pomohov na nohi stat a ja sem sa z bobolestu prechodiv až ma bolest pominula. Mam smad velki smad ale nemam vodi ništ ani len kapki. Kamarad maš, nemám to bola odpoved. Zohnem sa a vezmem kus snahu a položím do ústi ale usti mám studenšie jak ten snah. Predsa sem si smád odehnáv.

Még egyszer erősen megrázom, felébred és nagyon mérgesen rám szól, miért nem hagysz nyugton. Mondom neki, barátom, segíts lábra állni. Barátom segített lábra állni és én nagy fájdalommal bejártattam tagjaimat, amíg a fájdalom meg nem szűnt. Szomjas vagyok, nagyon szomjas. de nincs egy csepp vizem sem. Barátom, neked van? Nincs, volt a válasz. Lehajolok és felveszek egy darab havat, a számba teszem de a szájam hidegeb mint a hó. Mégis a szomjúságom megszűnt.

4. oldal

Zapálki boli vnoci zakazane zapaluvat, lebo jak sa negde ukazalo nejake svetlo, hned doleteo ta aj 50 gul. Jednim slovom nebolo dovoleno ani zezakopu ven vijt.

Gyufát gyújtogatni északa tilos volt, mert ha valahol fény mutatkozott, rögtön akár 50 golyó is oda röpült. Egyszóval nem volt szabad a lövészárokból kimenni.

5. oldal

Už sa začíná rozsvetlívát, ked naraz zme dostali rozkaz ze zákop ven a ge kuchini na teju. Dobra je to strova tu na bojišti človek sa odnej zohreje ked je tepla. Ale sem hu ja tam nevidev tu teju. Tak už ideme na tu teju. Tichoticho jak len mački ani len šuškom zme nsmeli sa zhovárat.

Már virradni kezdett, amikor egyszer csak parancsot kaptunk, ki a lövészárokból a konyhához teáért. Finom ital ez itt a harctéren, az ember átmelegszik tőle, főleg ha meleg. De én nem láttam ott azt a teát. Hát csak elindulunk arra a teára. Csendesen-csendesen, mint a macskák. Még suttogva sem volt szabad beszélgetnünk.

6. oldal

Zme okolo kuchii každi hledi na paráci sa kotel a chuti si natu teplu vodu. Ešče ani deset chlapov nedostalo tu teju, ked naraz dobehne kapitan že napred. Veruzme smutno pozreli na ten peraci kotel lebo to hned visipáli a už aj utekali spatki, lebo granati šrapneli už padali.

Ott vagyunk a konyha közelében. Mindenki a párolgó katlant nézi és már a szájában érzi azt a meleg vizet. Talán még tíz ember sem kapta meg a teáját, mikor hirtelen iderohan a parancsnok, hogy előre! Bizony szomorúan néztünk a párolgó katlanra mert azonnal kiöntötték és már rohantunk is vissza mivel máris potyogtak a gránátok és srapnerek.

7. oldal

Mi zme hned švarmlinie stali bol rozkaz lehnut. Veru je to velmi tažka vec doteho snahu si lehnut a ležat na širem poli bez zakopu. Tam zme velmi friško unuvali ležat lebo bola velmi tuha zima, boli zme velmi netrpezlivi najračšej bi zme boli išli len dopredu skor. Ležali zme više hodini.

Rögtön sorba álltunk, majd jött a parancs - földre! Bizony, nagyon nehéz dolog volt befeküdni

abba a hóba és lövészárkok nélkül a nyílt terepen feküdni. Rövid időn belül elegünk lett a fekvésből mert rettenetesen hideg volt. Nagyon türelmetlenek voltunk, legszívesebben minél hamarabb mentünk volna előre. Több, mint egy órát feküdtünk ott.

8. oldal

Ked zme mali rozkaz dalej dopredu. Každí velmo rad išov lebo sa trocha rozehrav v uteku. Gule gverove kanonove jak muzika hralí. Mizme nato nedali ništ, na tu muziku. Ten buchot ti vikriki posledne to voláni o pomoc poranivšich už sudruhov to ma velmi dojalo.došla mi na um smrt.

Amikor jött a parancs - tovább, előre. Mindenki örömmel indult, mert kissé felmelegedett a futásban. Az ágyúgolyók szinte zenéltek. De mi nem vettük figyelembe ezt a zenét. A zaj, a sebesültek, a társak utolsó segélykiáltásai mélyen megráztak engem. Eszembe jutott a halál.

9. Oldal

Bože to bola strašna chwila potom pustem poli proci tím gulám ít. To volání raneních. Očut volatt ma Matku na Manželku. Llučeni od dítek od rodičov kamaradov. Kapitán vikrikuje len smelo chlapci naše je vít'azstvo. Mi spokojom a radostu ideme neratame na život.

Istenem szörnyű pillanatok szembe menni a golyókkal a nyílt harctéren. Azok a segítségért kiáltások a sebesültektől!! Hallani ahogy hívják azanyjukat, feleségüket. Búcsúzkodásukat a gyermekektől, a szülőktől barátoktól. A parancsnok csak kiabál – előre fiúk, miénk lesz a győzelem. Mi nyugodtan és örömmel megyünk, nem számolunk az életünkkel.

10. oldal

Len na vít'azstvo, lebo len to naz je v stave oslobodit od trápena. Jak ideme bliž gnepratelovi, tak naz je ždi men a men. Gule hvizdaju okolo hlavi jak ked bi scela každa trafít len dohlavi a vihasitt život na večnost. Neoberali gule ništ, tej je jedno 20 roči, lebo 40 roči.

Csak a győzelemre gondolunk mert csak az tud minket megszabadítani a kintól. Ahogy közeledünk az ellenséghez mindig kevesebben és kevesbben vagyunk. A golyók sípolva röpködnek a fejünk körül, mintha mindegyik el akarna találni és örökre kioltani az életünket. Nem válogattak, mindegy volt nekik, hogy 20 éves vagy 40 éves.

11. oldal

Ja ani nemislim, ani sa nebojím na život další neratam, ani na smrt nemislím. Doletelo mi namisel že mam rodičov manželku dítki tak bi jich rad videv, slovo knim prehovoriv,ale sa daleko velmi daleko a ja ležim stat na nohi nevládzem. Citím sa bit slabi raneni na nohi.

Nem gondolkozom és nem is félek az életem végéről, a haláltól sem félek. Eszembe jutottak a szüleim, feleségem, gyermekeim. Szeretném látni őket, szólni hozzájuk de messze, nagyon messze vannak és én fekszem, nem tudok lábra állni. Érzem, hogy gyöngye vagyok, lábaim megsebesültek.

12. oldal

Už ani kamaradi sa pri mne neni sa daleko napredku a ja nevládzem zanima. Mosím len ležat nemožem sa skort nikam. Je asi 10hodin ráno. Slnko nesviti je zamračene doista nesce sa divat na mna bojí sa krasne osvítit. hadam má zakazane na bojište svítit.

Már a barátaim sincsenek mellettem, nem messze elől vannak én nem bírom követni őket. Muszály feküdnöm, nem tudok sehová sem elbujni. Reggel 10 óra lehet. Be van borulva, a napocska nem süt, biztosan nem akar látni engem, fél szépen rám ragyogni, lehet hogy betiltoták neki, hogy a harctérre világtson.

13. oldal

Ja len ležím jak bi bol mrtvi lebo jak sa pohibujem naši nepratela to vidia potom strilajú. Závída mi ešče teho trocha života. Už som mislev že sa sudni den začína. Že už ada bude konec temu nešťastnemu svetu. Taki buchot plač krik, granati len padaju pri mne blizko celkom blizko.

Csak fekszem, mintha halott lennék, mert ahogy megmozdulok, az ellenség meglátja aztán lő. Még ezt a kis életet is irigylik tőlem. Már azt hittem, hogy az ítélet napja kezdődik, hogy talán már vége lesz ennek a

szerencsétlen világnak. Olyan zaj, sírás, kiabálás! A gránátok meg csak potyognak közel hozzám, teljesen közel.

14. Oldal

Ta zem ma sce zakrit hadam na večno zakrit. Prečo šak ešte som neni mrtvi ešte žijem, a len sipu na mna hrudi zem. Už mi je zima na celem tele, len tam ma páli gde gula vrazila mi do nohi, krev si nevidim lebo mam oči zatmene a ustate. Už bi sa aj ti najradšej zatvorili na večnosť.

A föld be akart fedni, gondolom örökre befedni. Miért, hiszen még nem vagyok halott, még élek! És csak szórják rám a göröngyöket és a földet. Már az egész testem fázik, csak ott éget, ahol a golyó belevágott a lábamba. Vért nem látok, mert elsötétültek és elfáradtak a szemeim. Legszívesebben örökre becsuknám őket.

15. Oldal

Lebo vida strašni obraz okolo mna mnoho mrtvih a ranenih, do dalki ani nescu pozret lebo bi jich vlútoti szlzi zaleli. Ja mosím vládzat troch ít vím že kade som došov na toto strašne místo. Idem už dlho idem a len ždi som tam blízko kam ten granát bije. Došlo mi na misel, že mam na chrbate tažke.

Mert szörnyű képet látnak, körülöttem sok halottat és sebesültet. Messzebb sem akarnak nézni, mert bánatukban előntenék őket a könnyek. Muszáj bírnom menni egy keveset! Tudom, merre jöttem erre a szörnyű helyre. Megyek, már hosszú ideje megyek, de még mindig közel vagyok ahhoz a helyhez, ahová a gránát becsapódik. Az a gondolatom támadt, hogy valami nehéz súly van a hátamon.

16. oldal

Ale si to nemožem zhodit z chrbta, lebo mam nanem velmi na tuho. Šak som ja mal dost slobodno prečo just čil mam na tuho. Šak mne brucho raste, lebo ma tam bolí. O Bože jak bi ja vladzav it kebi to na chrbte nemal tu tarchu. Mosím si to zhodit. Už prasklo dačo hned je lakše, zlomila sa ružička na remeni.

De nem tudom ledobni a hátamról, mert a szíjam nagyon szoros. Miért pont most van szorosra húzva?! Hiszen nekem dagad a hasam, mert ott fáj! Ó, Istenem, hogy tudnék én menni, ha a hátamon nem lenne az a súly! Le kell dobnom. Valami pattant és máris könnyebb. Eltörött a csat a szíjon.

17. oldal

Už nemam ani tarchu na sebe a stat na nohu nevládzem. Len sa vlečem pobruchu, celkom šecek pozemi. Ruki ma pala lebo jih mam až krvave, odtej zmrzlej zemi zedrane. Vojak pri mne kleči, čo len sce, ada mi sce pomoct. Jako šak ma hlavu krvavu. On mi predcaj sce pomoct. Aj ma už nese, ale pomali velmi.

Már nincs rajtam a súly sem és mégsem bírok lábra állni. Csak vonszolom magam a hasamon, egész testemmel a földön. A kezeim égetnek, mert egészen véresek, a fagyott föld lenyúzta őket. Egy katona térdel mellettem. Mit akar? Talán segíteni akar, de hogyan, hiszen véres a feje, és ő mégis segíteni akar. És már visz is de nagyon lassan.

18. oldal

Jaj boli šak šak som už len zas na zemi a on tež leži pri mne. Šuška mi, že mi nemože vac bit napomoci. On ma tam nehav, on vládze it ma nohi zdrave, len hlava ho pali. Bože pomož mi, lebo tu zahinem od zimi, alebo ma granat zabije. Citim smad velki, ale snah mi nechuti lebo je špatni krvavi.

Jaj, de fáj! Hiszen már megint a földön vagyok és ő szintén mellettem fekszik. Suttogva mondja, hogy többet nem tud a segítségemre lenni és ott hagyott engem. Ő tud menni, lábai egészségesek, csak a feje égeti. Istenem, segíts nekem, mert itt pusztulok el a hidegtől vagy egy gránát fog megölni. Nagy szomjúságot érzek de a hó nem ízlik, mert koszos, véres.

19. oldal

Už aj slnko zasvitilo, hadam ešte scelo tohoto dna pozret na ten slzavi kraj. Mohlo bit už blízko zapadu lebo zore sa červenali. Zas sa tu vojaci lebo mi gulač gustam dava abi sem sa občerstviv. Cítim sa lepši lebo sem už teplej izbe. Už sa oklo mna dochtori chitro uvazuju ranu.

Már a nap is kisütött, gondolom, még egyszer látni akarta a siralmas vidéket ezen a napon. Közel lehetett a nyugathoz, mert már vöröslött az alkonyat. Megint itt vannak a katonák, kulacsot tartanak a számhoz, hogy felfrissüljek. Jobban érzem magam, mert már egy meleg szobában vagyok. Már orvosok vannak körülöttem, gyorsan kötözik a sebemet.

20. oldal

Bol sem rada že žijem bolo mi už lagši. Ležim už na makej slame, ani smad nemam len ti šrapneli a granati ešte ma len nasleduju. Tuším ma len nescu živeho prepustit. Už aj doteho domu doletev jeden šrapnel čo sem vnem ležal. Kamaradi, dochtori a kerí vladzu utekat už utekaju preč.

Örültem, hogy élek, már jobban éreztem magam. Már puha szalmán fekszem, szomjas sem vagyok, csak azok a srapnerek és gránátok még mindig üldöznek. Talán nem akarnak élve elengedni. Már abba a házba is berepült egy srapnel, amelyikben feküdtem. A társak, orvosok, akik bírnak futni, elfutnak .

21. oldal

Len ja ležim nevladzem utekat. Už sem zas slabši, lebo sa bojím veľmi že tam zhorrim. Šecko hori dokola. Už idem mosím itt nedam sa tu zhoret. Sem na dvore, teho teho domu ale tam neni už tak zima. Lebo ti domi horace davaju teplo ti domi nigdo neratuje.

Csak én fekszem, nem bírok futni. Már megint gyengébb vagyok, mert nagyon félek, hogy ott fogok elégni. Körben minden ég. Már indulok, muszáj mennem, nem engedem, hogy itt égjek el. Az udvaron vagyok, a ház udvarán, de ott már nincs olyan hideg, mert az égő házak meleget adnak, senki nem oltja a házakat.

22. oldal

Bože už len mosim tu zahinut. Dobehe jeden vóz, chita ma bez milosrdenstva hoda ma nan a už aj uteka. Velmi uteka nazad. A ti granati už nas ani nevida, lebo je už tma. Už slnko nesvití. Len len ti domi len ti granati ti osvícuju a jak muzika hraju. Takto sa skončiv den mojho poranena.

Istenem, itt kell elpusztulnom! Befut egy szekér, megfognak, erőteljesen feldobnak rá és már rohan is vissza. Nagyon rohan visszafelé. A gránátok már nem is látnak minket, mert már sötét van. Már a nap sem világít. Csak a házak és a gránátok fénylenek és úgy szólnak, mint a muzsika. Így ért véget a sebesülésem napja.

23. oldal

Zvojni nečo. Bol to ozaj jesenni den ked zme vnoci prišli do jednej hori. Už bolo asi 2 hodini popolnoci, ked pan kapitan vidav rozkaz že tu budeme dorana. Hned som sa oprev o jednu jedlu a začal sem rozmišlat o buducem dni. Tuho som zaiste zaspav, lebo už dom k milim rodičom k vernej manželke pribehov.

Néhány dolog a háborúról. Igazi őszi idő volt amikor egy erdőbe érkeztünk. Lehetett már éjfél után 2 óra is, mikor a kapitány kiadta a parancsot, hogy itt maradunk reggelig. Rögtön nekidőltem a fenyőfának és a következő napról kezdtem gondolkodni. Bizonyára mélyen eleludtam mert álmomba a szüleimhez, hú feleségemhez futottam.

24. oldal

Objav sem dítki potesiv manželku objímam mило sladko mocne až velmo mocne, až mi ruki vbolesti sklesli. Prebudiv sem sa ale nemam v naruči manželku, ker objímam mocne, tisknem ho vrukach tak jak bi mi bol prirostov do ruki. Dašč prši tuho, žili mam tiche zmeravene. Nemislim na bolest, len na ti gule čo ma zebudili.

Megöleltem a gyermekeim, szerelmesen, gyengéden, édesen öleltem feleségem és tartotam karjaimba erőteljesen szorítottam szinte megfájdultak karjaim. Felébredtem, de karomba nem a feleségem fekszik, egy bokor az amit erősen fogok szinte a kezeimből nőt ki. Nagyon esik az eső, ereim megmerevedtek. Gondolok a fájdalomra csak azokra a golyókra, amelyek felébresztettek.

Náboj špičatou časťou smerom dovnútra pri acetabulumnej časti, blízko povrchu. Na kosti nebadat' zmeny, náboj uviazol v páňvovej časti.

Jozef Kepich sebészeti tanár Budapest. Hosszúkás hegyével előre, befelé álló projektíl az acetabulum belső felszínéhez közel. A csonton elváltozás nem látszik. Golyó elakadt a lágyék táján.

A fordító jegyzete: (i) Az acetabulum a csésze alakú vápa a csípő csont alsó részén, amibe a golyó alakú csípőcsont felső része (femur) beleilleszkedik. (ii) A golyó végül kimozdult és kijött nagyapa testéből 1970-es években!

Raneni 22 Novembra, Nedelu rano, 1914. Spítali Hrnícu 7 dni, potom ma preložili do Feldbergu, tam szom do 4 Januara 1915. Potom ma poszlali do Vienna do garsilec. Tam szom bov do 16 januara. Potom szom isov do Osztrihoma z Osztrihomu szom isov 28 januara na Nagymaros, z Nagymarosi ma zasz preložili 31 januara do Osztrihoma, z Osztrihoma ma zasz 2 Februara poszlali do Piestany. Nyitru my z Piestany ma preložili do Trenavi do spítala 14 Marcu. Iz Trnavi ma poszlali 17 marca do Budapestu, do garnizion spítalu N° 16. Tam szom zosztav az do 9 Aprila. Potom ma poszlali ke Kauru (?). Fkadri szem bol do 3 Maju, potom ma pusztili dom. 1916 szem bol na vizit (medical), 2 Juna, zasz ma pustili. 1917 szem na rukuvav, 1 Augusta poszlali ma do Presporku, tam szem bol do 16 teho Aprila 1918 tem, 30 teho Aprila szem bol na Szupravizit, Esztergome.

Megsebesülésem: vasárnap reggel, 1914. november 22-én. 7 napot töltöttem egy kórházban a határon, onnan áthelyeztek Feldbergbe. Ott voltam 1915. január 4-ig. Ezután elküldtek a bécsi osztaghoz. Január 16-ig voltam ott. Utána Esztergomba mentem, majd Esztergomból január 28-án Nagymarosra. Január 31-én megint visszavittek Esztergomba és február 2-án elküldtek Piestany-ba. Márc 4-én kórházba kerültem Trnavába. Március 17-én Trnavából Budapestre kerültem a 16-os osztag kórházba, ahol Jozef Kepich sebészeti tanár szerint: „Hosszúkás hegyével előre, befelé álló projektíl az acetabulum belső felszínéhez közel. A csonton elváltozás nem látszik. A golyó elakadt a lágyék táján“.

Egészen április 9-ig maradtam ott, aztán visszaküldtek a csapathoz, ahol május 3-ig voltam, azután haza engedtek. 1916. június 2-án kontrollra mentem, aztán megint elengedtek. 1917 augusztus 1-én berukkoltam, Presporba küldtek (Bratislava) és ott maradtam 1918. április 16-ig. Ebben az évben április 30-án kivizsgáláson voltam Esztergomban.

BÖLCSESSÉGEK, ÉLETRŐL, JÓLÉTRŐL ÉS SZERELEMÉRŐL

ÉLETRE SZÓLÓ BÖLCSESSÉGEK

- 1. Boj sa boha**
- 2. Zdravi svoje šetri , varuj sa lehovín a tabáku zvlášte v mladosti svojej.**
- 3. Ani halera nevidaj nadarmo.**
- 4. Pomni abis aspon vnedelu a svatek čítal dobre spisi.**
- 5. Penaz na užitečne knihi nelutuj.**
- 6. Chran materinsku reč svoju.**
- 7. Slavnich dejin Slovenskeho naroda nezapomínaj.**
- 8. Za svoj narod sa nehanbi bo to i tvoja hanba.**
- 9. Dbaj o sve povinnosti, bud verni tvemu stavu a hran sve prava.**
- 10. Pomahaj narodu svemu.**

1. Féld az Istent
2. Kíméld egészségedet, fiatal korodban óvakodj a szesztől és dohánytól
3. Egy fillért se adj ki feleslegesen
4. Ne felejts jó írásokat olvasni legalább vasárnap vagy ünnepnapokon
5. Hasznos könyvekre ne sajnáld a pénzed
6. Órizd meg anyanyelvedet
7. Ne felejtsd el nemzetedet és a szlovák nép dicső történetét
8. Ne szégyenkezz a nemzeted miatt, mert ez a te szégyened is
9. Figyelj a kötelességeidre, légy hű magadhoz és védj a jogaidat
10. Segítség népedet

28. oldal

August to je spokojnost mili mesač ked hori zelene a jablčka červene. Vinice su vystrojene g obaračke prichistane. Sadi ovocne sa mile ovoci vnih rozvonava vseh ludom pokoj dava videt' bože požehnani. I vandrovnik si zastane krasu vidi na strome. Deti smichom poskakuju nati stromi ukazuju.

Augusztus maga a nyugalom, kedves hónap, amikkor az erdők zöldek, az almák pedig pirosak. A pincék, szőlők rendbe téve, felkészítve a szüretre. A gyümölcsös kertek kedvesek, illatoznak bennük a gyümölcsök és az embereknek nyugalmat nyújtanak, ez az Isten áldása. A vándor meg-megáll, ahogy meglátja a szépséget a fán. A gyerekek nevetve ugrándoznak és a fákra mutogatnak.

29. oldal

Smutne místo. Stare mesto sto roče davne časi stavane, rozne vrstvi ludi obivaju muri. Každi dom je okrašeni kvitkamije zarosteni. Obivatel ticho spi nestara sa o kvitki. Ti hrobove nápisu udržuju jeho milim pamatku. Veru on už nestane.

Szomorú hely. Öreg, száz éves város, régi időben épült. Sokféle ember lakik falai közt. Minden ház kidíszítve, virágokkal benőve. Lakói csendben alszanak a virágokkal nem törődnek. Emléküket sírfeliratok őrzik számára. Bizony ők már nem kelnek fel.

30. oldal

Blaho. Zlate zamky v širem poli, kolom sadi palmove. Rajske vtaki obletuju. Jačterki sa pohibuju. Ludi strachom naplnuju. Jablčka sa červenaju. Srdca chutu preplnuju. Bože bože dobrisi udeluješ štedrosti. Radostu nas nasicuješ, nemoce znas odstranjuješ.

Jólét. Arany várak széles mezőn körben pálmafa ültetvények. Éden kerti madarak repkednek. A gyíkok futkároznak. Az embereket félelem tölti el. Az almák pirosanak. A szívek csordulásig telnek. Istenem, Istenem jóságos vagy bőségesen adományozol meg. Boldogságall töltesz el, a betegséget elhárítod tőlünk.

31. oldal

Širem poli žlte klasy dobru žatvu ukazuje. Čvirikaju jarabički pojte pojte bristvi ženci. Tažke kjlasi gzemi hleda ukazuju hodne chleba. Ž itko žlto bitene v mlinici už zmlene. Bila muka z mecha letí, budu ozaj krasne časi. Štrudle sladke narobíme verne svadbi udelame.

A széles mezőn a sárga kalászkok jó aratást mutatnak. A foglyok (ez egy madárnév) csiripelnek, énekeljete, énekeljete gyors ifjak. A nehéz kalászkok a földig hajlanak, bőséges kenyéradást mutatnak. A sárga kalászkokat már megőrlték a malomban. A fehér liszt már a zsákokban, valóban szép idők következnek. Édes rétest készítünk és igazi lakodalmat csinálunk.

32. oldal

Miluvani. Miluvani to je velka vec. Miluvani je spokojnost. Miluvani velka radost. Miluvani dobrotá. Miluvani može všelijake rozne veci. Nebo. Dobre mravy cnost, šlechtnost. Ozdobuje urozenost. Gde sa to tak nachadza to bohate celkom shadza.

Szerelem. A szerelem nagy dolog. A szerelem nyugottság. A szerelem nagy öröm. A szerelem jóság. A szerelemmel elérsz mindenféle dolgot. A menyországot. Jó, hűséges, becsületes viselkedést díszíti a nemességedet. Ahol ezt betartják ott van a gazdagság.

33. oldal

Verne fšecko čo slišiš, miluj ne vsecko čo vidíš, mluv ne vsecko čo víš, čin ne vsecko čo chceš a z umisla nehreš nebo víš že umreš.

Minden amit hallasz, hihető mindent amit láatsz, ne szeress, mindent amit tudsz, ne hirdess mindent amire vágyakozol, ne valosíds meg és gondolatban se káromkodj, mert tudod, hogy meg fogsz halni.

34. oldal

Čo je krasa. Cestuvav sem dolinu. Krasnim polom rovinu, kolom cesti stromi kvitnu . luce černe oko chitnu. čelki kvitki obletuju a zvone ich okridajú do úlikov znašaju a hromadne sa raduju. Rana rosa zlato krasna naplnuje užinu. Škovranki si vyspevuju ponad zem sa vivisuju.

Mi a szépség. Átutaztam völgyön, gyönyörű termő földön, az út mentén fák virágoznak. A rétek elkápráztatják fekete szemedet. A virágok körül méhek röpködnek, a harang virág csalogatja őket, kaptárba gyűjtenek és együtt örvendeznek. Reggeli gyönyörű harmat betölti be a völgyet. A pacsirták énekelnek, magasba emelkednek.

35. oldal

Jahodi sa červenaju. Veru sa aj minaju. Pani kolom poskakuju šatki snima naplnuju. Vodička bistra , teče kolem mesta. Ribički, ribički krasne plavaju ponej jasne. Ranne slnečko svitne, paprski vše stomi tisne. Lude bistre stavaju a velmi sa mu raduju.

Pirosodnak az epek és gyorsan el is kelnek. Az asszonyok körbe ugrándoznak, a kendőket teli rakják. Gyors patak folyik a város körül. Halacskák , halacskák, szépen úszkálnak benne. Felragyog a reggeli napocska, fénylik bene minden fa. Az emberek frissen kelnek és nagyon örülnek a napfénynek.

36. oldal

Láska sa ma chitila. Jedno srdco gmojemu pribila. Ja to premoct nemóžem, to srdečko milujem. Moja misel preletel ponad krasnu zehradu, uzrela tam kvitkov vela, medzi nima ružičku. Moja misel zastála, láska moja ohniva tu ružičku spalila a v smutku uvadla.

Megfogott a szerelem. Egy szívet kötött az enyémhez. Nem tudok ellenállni neki. Azt a szívecskét szeretem. Gondolatbom egy gyönyörű kert föléd repült, ahol sok virágot pillantott meg, köztük egy rózsát. Megtorpant a gondolatom, lángoló szerelmem elégette a rózsát és szomorúságában elhervasztotta.

37. oldal

Mna me srdco zaboletelo. Nad ružičku zaplakalo. Hrichu som sa dopustiv. Ružičku sem porušiv. Miluvav sem tajne. Šecko bolo marne. Sklamav sem ja to devča švarne. Devča švarne laska prava. Oči černe , líčka blede a srdečko komne verne, sklamanim je zničene.

Szívem sajgott, siratta a rózsácskát. Bűnössé váltam. Titokban szerettem. A rózsácskát megrontottam. Minden kilátástalan volt. Becsaptam azt a szép lányt. Szép lány, igaz szerelem. Fekete szemek, halvány arcocska, hűséges szív - tönkre téve a hazugságtól.

38. oldal

Jucha vlak cez pole cez hori. Zanechava mile vodne me zemi. Smelo ide nižd necití. Mójho srdca zármutki. Až máš srdco neutekaj, život krasni neukracuj. Obzrem sa ešte raz. Potebe kraj mili naš. Vidim skali prevysoke, luce sumáce kvitnúce, krasne pole vrškovate. V smutku cele pohružene.

Zakatol a vonat erdőn-mezőn keresztül. Elhagyja kedves földjeimet. Bátran megy, semmit nem érez. A szívemet elszomorította. Ha van szíved, ne fuss és ne rövidítsd meg a gyönyörű életet. Még egyszer visszanézek rád kedves szülőföldünk. Látom a magas sziklákat, virágzó réteket, a szép dombos földeket. S mindezért elfog a szomorúság.

39. oldal

Vetor ticho pofukuje, z kvitkov vonu rozširuje. V tački šuštom poletuju, pole spevom naplnuju. Šecko vola šecko kričí vrát sa chvílu zaplač tu. Zem matička povolava z bohom milí oračku. Dažd pší vetor veje, vták sa len tak chveje. Z bohom černa zem mila odtál neni navratena.

A szél csendben fújdogál, széthordja a virágok illatát. A madarak vígan repkednek, énekük betölti a mezőket. Minden hív, minden kiált: fordulj vissza egy kicsit és itt sírjál. Földanyácska is hívogat, Isten veled, kedves földműves. Esik az eső, fúj a szél, a madár csak úgy reszket. Isten veled kedves fekete föld, onnan nincs visszaút.

40. oldal

Smutne kraje. Leti slavik ponad kraje, misli v sebe szlzi roni nad spustnelima kraji. Bože odvrátt trpkosti. Zeme v jarki prekopane. Luki kolmi porezane. Hori vsmutek obratene, tactvo nema utulku. Dedina je spustošena. Ulica ticha a vimreta. Veža krásna v rumi leží. Zíhvam Boží je spustošeni.

Szomorú tájak. Fülemlőle száll a tájak fölött, gondolatban könnyek öntik el a kihalt vidék láttán. Ó, Istenem ments meg a gyötrelemtől. Mély árkok földbe ásva, a mezők karókkal átvágva, az erdők szomorúságba fordulva, így nincs menedék. Lerombolt falu. Csendes, kihalt utca! A gyönyörű torony romokban fekszik. Ez ám Isten pusztítása !

41. oldal

Za dedinu kriš kamenni, hlasav naše vzkupeni. Stav tu on dlhe čase. Až vojna zničila krese. Zakriv sem si oči bi nevidev pustošení. Deti hladne naríkaju. Matki žalom omdlivaju. Vrani husto poletuju. Medzi sebu zhovaraj, nemila to hostina. Bože navrat pokoja.

A falu végén kőkereszt, megváltásunk jelképe. Régóta állt itt, míg a háború tönkre nem tette a véseteket benne. Becsuktam a szemem, hogy ne lássam a pusztítást. Éhes gyerekek siránkoznak. Az anyák szomorúságtól ájuldoznak. A hollók nagy csapatokban repkednek. Egymásközt beszélgetnek: nem kedves ez a vendégség. Istenem, hozd vissza a békét.

GAZDASÁGI ÚTMUTATÓK

42. oldal

Čo učini Štastliveho. Ne bošk ne objimani. Malo je to memu srdcu milovani. Čo mi odveki id. O Bože len mi rozum nevem hned. Scelej duši vnutornosti. Scelej sili miluj, mna. To učini štastliveho teba imna.

Mi tesz boldoggá. Sem csók, sem ölelés. Az én szívemnek kevés a szerelem, ami nekem örökké megvan. Ó Istenem, csak ne vedd el azonnal az eszem. Szeress engem egész lelked mélyéből, teljes erődből. Ez tesz boldoggá Téged és engem is.

43-44. oldal

Žatva letoš bude hojna. Misel gazdova je spokojna. Bo lučini mnoho sena daju. I dobita krasneho chovaju. Velka cena za dobitek ista. Bude napredaj jeden par do ista. Vinicu považ do ista bi si zachovav jej listá. Ošpricuj za včasa. Krasne listi, hrozno krasne. Budeš mati sudi plne. Víno dobre červene odstranjuje nemoce. Chleb už budeš pect znovehu. Udel aj bidnemu sneho. Na buduće Boh odplati všeho. Zato že si obživiv lačneho. Dobri čin bezze chlubi Bohu sa lubi.

Idén, gazdag aratás lesz. A gazdák gondolatai elégedettek mert a rétek sok szénát adnak. Így szép állatokat nevelnek, biztos a magas eladási ár. Bizonyára egypárat el tudnak adni belőlük. Jól kötdz meg a szőlővesszőket, hogy biztosan megóvd a leveleiket. Permetezz időben. Szép levek, szép szőlő. Tele lesznek a hordóid. A jó vörös bor megóv a betegségektől. A kenyeret már az új termésből fogod sütni. Adj a szegénynek is belőle. Amiért megettetted az éhezőt, ezért Isten ezt a jövőben mindent visszafizet. A jó tett Istennek tetsző cselekedet.

45. oldal

Sad ovocne stromi. I ovoca sa dočkaš. Ak stromi čistit si nechaš. Hoc sa ho i dost úrodi. Stromi pestovat neskodi. Broskev jablon, hruška, oreh. Zvodu vela pozor len nech. Vetve plné sa

nezlámu. K pokore nešanj trámu. Ovoca dobroho hojnost. Odmini tak tvoju spokojnost. Budeš mat i radost velku. Až uzreš urodu hojnu, stromki ti da aj odich letni. S peněz hodne do kapsi.

Ültess gyümölcsfákat. Megéred a termésüket is. Ha a fákat megfelelően tisztítod, bő termést fognak hozni. Érdemes fákat nevelni: barackot, almát, körtét, diót. Ügyelj a gyümölcssel teli ágakra, hogy le ne törjenek. Ne sajnáld póznákkal alátámasztani azokat. A gazdag gyümölcstermés így ajándékoz meg gazdagsággal téged. Nagy lesz az örömed is, amikor meglátod a bőséges termést, és nyáron még pihenést is nyújtanak a fák (árnyékban) és sok pénzzel tömik meg a zsebed.

46. oldal

Vetrov jarní až zas prinde. Sad roztopi zima prejde, aj slnce teple svitne. Za příjemnej jari zkvitne. Kvetom roznich pole žitne. Prileta čap lastovički. Hnezda roba pilne stroja. A ti brat moj zem obrabaj. Počasa sa neobavaj. Sej ovos jačmen, pšenicu. Pokob a zahrab tež vinicu. Viplej si dobre zahradu. Ak chceš mat dobru urodu.

Amikor újra eljönnek a tavaszi szelek, elolvad a jég, elmúlik a tél, és a nap is melegen süt. A kellemes tavaszi idő virágba borítja a mezőket, gabonaföldeket. Csapatokban jönnek a fecskék, fészket készítenek, serényen építkeznek. És te, testvérem műveld meg a földet, ne félj az időjárástól. Vessél zabot, árpát, búzát. Kapáld meg, gereblyézd el a szőlőt is. Gyomlálj ki jól a kertedet, ha azt akarod, hogy jó termésed legyen.

Konec

Vége